

Ex libris

Door Enno van der Eerden

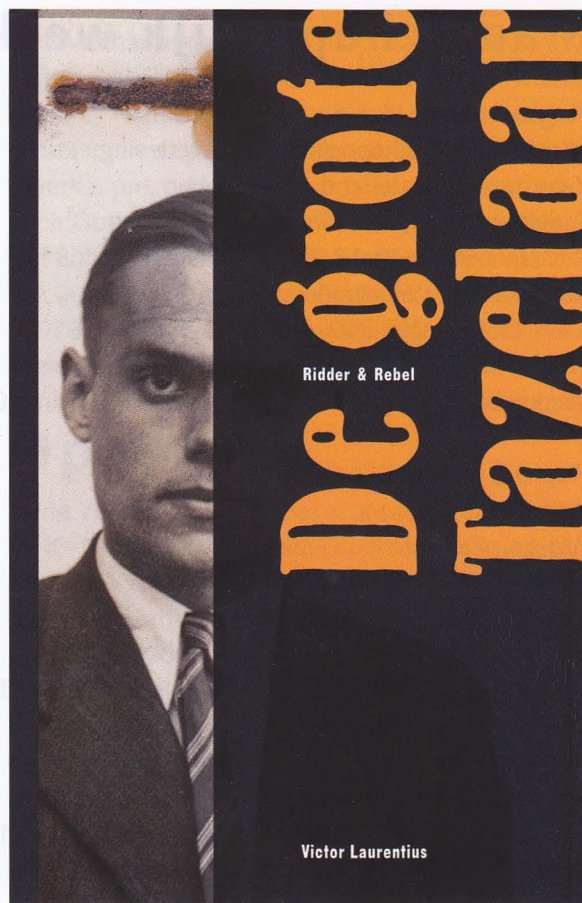
Een vergeten soldaat van Oranje

Het verhaal is bekend. In 1970 publiceerde Eric Hazelhoff Roelfzema een boek over zijn oorlogservaringen. Zeven jaar later werd het door Paul Verhoeven verfilmd. *Soldaat van Oranje* is een van de meest succesvolle Nederlandse speelfilms aller tijden. Een film ook die Hazelhoff Roelfzema definitief bijzette in het pantheon van onverschrokken verzetshelden. Cinematografisch was het zonder meer een geslaagd spektakel. Het belabberde acteurspel en de potsierlijke dialogen ('Kijk uit jongens! Daar komen de moffen!') nemen we dan maar voor lief. Wat voor het grote publiek echter verborgen bleef, was dat het filmverhaal nogal afweek van de werkelijkheid.

In tegenstelling tot zijn vroegere verzetsmakker koesterde Peter Tazelaar nimmer de ambitie zijn ervaringen op schrift te stellen. Pogingen van anderen om hem daartoe te bewegen of als biograaf terzijde te staan waren alle tot mislukken gedoemd. Toen Tazelaar in 1993 overleed was zijn naam alleen nog bekend bij oude verzetscollega's en Engelandvaarders. Dat Hazelhoff Roelfzema niet de enige adjudant was die Wilhelmina vergezelde tijdens haar terugkeer op vaderlandse bodem, maar dat ook Tazelaar op haar uitdrukkelijke verzoek tot het vorstelijke gezelschap toegetroten was, dreigde zodoende in de vergetelheid weg te zakken. Wie was deze vergeten soldaat van Oranje, die de officiële filmpremière in het Amsterdamse theater Tuschinski op het laatste moment aan zich voorbij liet gaan bij het zien van de rode loper, de flitslichten van fotografen en tal van prominente genodigden?

Peter Tazelaar groeide op in Nederlands-Indië, toog in 1939 naar Den Helder voor een loopbaan als adelborst, maar moest al na een jaar afhaken, zo lezen we in het boek dat historicus Victor Laurentius over hem schreef. Van nature avontuurlijk, rusteloos en met een diep gewortelde vrijheidsdrang zocht hij zijn heil in de koopvaardij om al snel na de Duitse inval betrokken te raken bij de illegaliteit in de omgeving van Den Haag. Na een geslaagde oversteek naar Engeland, tijdens welke reis hij Hazelhoff Roelfzema leerde kennen, werden in Londen plannen uitgewerkt om een verzetslijn met Nederland tot stand te brengen. Tazelaar – en niet Hazelhoff Roelfzema zoals de film ons wil doen geloven – werd in november 1941 op het Scheveningse strand gedropt met de opdracht een veilige zender te installeren, wapendroppings te arrangeren, een spionagenetwerk op te zetten, gestrande piloten terug te halen en en passant ook nog enkele kandidaten voor de Nederlandse regering naar Londen over te brengen. Een levensgevaarlijke en in feite onmogelijke opdracht, zoals naderhand zou blijken bij de ontrafeling van het beruchte Englandspiel. Het weerhield Tazelaar er niet van zich tweeënhalp jaar later nogmaals aan te melden voor een geheime missie in bezet Nederland.

Laurentius portretteert hem als een man die niet wilde toegeven aan angst, die het gevaar zocht en ongehoorde risico's nam. Iemand die in alle opzichten disciplines aan zijn laars lapte en voortdurend de grenzen aftastte van het toelaatbare. Illustratief

zijn niet alleen Tazelaars alcoholische en erotische escapades in het gonzende Londen van die jaren, maar ook zijn aanvaringen met landgenoten in de hogere bestuurlijke en militaire kringen. Niet zelden waren die overigens het gevolg van politieke machinaties, intriges en conflicterende belangen tussen de Britse en Nederlandse inlichtingendiensten. Herhaaldelijk duiken dan ook de namen op van sleutelfiguren als premier Gerbrandy, de altijd aanwezige Bernhard en de geheimzinnige spin in het web Francois van 't Sant.

Laurentius heeft met gebruikmaking van bestaande literatuur en eigen interviews een meeslepende, geromantiseerde biografie geschreven, geheel in de stijl van die andere soldaat van Oranje. Jammer alleen dat de jaren na '45 er nogal bekaaid van af komen. Tazelaar continueerde zijn ongedurige levenswandel, trad nog driemaal in het huwelijk, monsterde aan op de wilde vaart, werkte voor de KLM in Pakistan, voor Shell op Curacao en was als CIA-spion actief in het Oostblok tot hij zich verschanste in een villaatje aan de Côte d'Azur. Voor een ordentelijk burgermansbestaan was Tazelaar niet in de weg gelegd.

Victor Laurentius: De grote Tazelaar – Ridder & rebel • Stichting Peter Tazelaar, € 35,- • ISBN 9789081397216 (te bestellen via www.petertazelaar.nl).